

KÖNYVISMERTETÉS

Sallai János:

The History of Law Enforcement in Hungary.

Dialóg Campus, Budapest, 2018, 170 oldal

Számos új kiadványt méltató írás kezdődik úgy, hogy „hiánypótló”. Természetesen valamilyen tekintetben minden új könyv, tanulmány, tudományos mű stb. hiánypótlónak tekinthető, de a legtöbb esetben inkább csak közhelyszerűen, az írónak kedveskedve kezdik a recenziókat a „hiánypótló” jelzővel. *Sallai János* legújabb könyve azonban valóban hiánypótlónak tekinthető. Aki kicsit is járatos a rendészettudomány területén, az tudja, mekkora űr tátongott ez idáig a rendészet történetének e területén. Ennek részbeni okát a könyv előszavában is olvashatjuk: „*A magyar rendészet, rendőrség történetének kutatása a szocializmusban, a múlt folyamatos tagadása miatt elmaradt.*” Csak a rendszerváltozás után nyílt ugyanis lehetőség arra, hogy a témát kutassák, azonban a rendészet történetének oktatása a megjelent számos cikk és könyv ellenére sem vált hosszú távon a rendészeti közép- és felsőoktatás részévé.

Miért is lehet fontos számunkra az, hogy megíródott ez a könyv, s miért tekinthetjük hiánypótlónak? Azért, mert a rendészettudomány egy relatíve rövid ideje elismert tudományterület (a Magyar Tudományos Akadémia csupán 2007-ben ismerte önálló területként), ezért létkérdés a külvilágnak is, hogy tisztában legyen azzal, hogy a rendészettudomány több mint százéves hazai múltra tekint vissza. (A modern hazai rendészet kialakulása a XIX. századra tehető.)

Közhelyként hangozhat, hogy a „gyökértelen fának nincs virága”, azonban a rendészettudomány esetében különösen fontos lehet ez a megállapítás. Fiatal tudományterületről van szó, s csak akkor lesz szélesebb körben is elfogadott, ha meg tudja határozni önmagát, fel tud mutatni több évtizednyi tudománytörténeti eredményt. A rendészettudomány e könyv megszületéséig olyan volt, mint egy családi fényképalbum, amelyből hiányoztak a dédszülők képei. Hiányos volt, de most végre megkerült néhány régóta keresett fénykép, ami teljessé tette a családi fényképalbumot.

A rendészet tudománytörténetének hazai fellelője a Nemzeti Közszerlati Egyetem Rendészettudományi Karán működő rendészettörténeti tanszék, amelynek vezetője Sallai János. A tanszék egyik legfontosabb feladata a rendészet hazai történetének felkutatása és a tudománytörténet elméleti alapjai-

nak a lerakása. Ennek az évek óta végzett nagy ívű munkának az egyik legszebb gyümölcsét tarthatjuk most a kezünkben, aminek jóval terjedelmesebb változata a szerző MTA nagydoktori értekezésének kézírata, amely várhatóan könyv formájában is megjelenik.

Kiknek szól a *The History of Law Enforcement in Hungary* című könyv? A szakmai körökön kívül a szélesebb közvélemény azon tagjai is forgathatják a könyvet, akik érdeklődnek a rendészettudomány vagy általában a tudománytörténet iránt. A rendészeti angol szaknyelv meglehetősen speciális terület, ezért szaknyelvi fordítók ugyancsak haszonnal forgathatják a könyvet, mivel számos olyan kifejezés szerepel benne, amely az angolszótárakban sem fellelhető. S természetesen nem feledkezhetünk meg a fő célközönségről, az angolul beszélő külföldi rendészeti szakemberekről sem, akiknek nagy büszkeséggel adhatjuk át e kiadványt, amely párját ritkítja Európa országai-ban is.

A recenzióknál „illik” a technikai jellegű dolgokról is említést tenni. A kiadvány rendkívül tetszetős kivitelű, ami egyértelműen a szerkesztőt és a Dialóg Campus Kiadó munkatársait dicséri.

Nézzük meg nagyvonalakban, miről szól a könyv!

A kiadvány négy nagyobb gondolati egységből épül fel. Az *első fejezet* a rendészet kialakulásának történelmi szükségességét mutatja be, nevezetesen azt, hogy az ókorban és a középkorban milyen fontosabb rendészeti szervek voltak, ezeknek milyen meghatározó feladataik voltak, s miként látták el a rendészeti teendőiket. Megtudhatjuk, hogy a tűz- és határrendészet gyökerei az ókori Egyiptomba vezetnek vissza, de megismerhetünk ókori kínai, görög és római rendészeti intézményeket is. A nemzetközi kitekintés után a középkori hazai rendészet gyökereit ismerheti meg az olvasó, többek között két király, *István* és *László* rendészeti relevanciájú törvényeit. A középkori hazai rendészet olyan érdekességei is megtalálhatók a könyvben, mint például Lőcse városának „fényűző rendészeti” előírásai, amely alapján az eljegyzésre csak hat főt hívhatott meg a vőlegény és menyasszony.

A *második fejezet* számos európai ország példáján mutatja be a modern rendészet történetét és létrejöttét, azt, hogy milyen főbb állomásai voltak e több évszázados fejlődési folyamatnak. Részletes ismertetést kapunk a francia rendészet kialakulásáról, az európai országok közül ugyanis elsőként itt beszélhetünk modern rendészetről. A német és az osztrák rendészet kialakulásának ugyancsak nagy figyelmet szentel a mű, már csak azért is, mivel elsősorban az osztrák rendészeti modell volt az, ami hazánknak példaként szolgált, kialakulására és fejlődésére jelenős hatással volt.

KÖNYVISMERTETÉS

A *harmadik fejezet* tekinthető a mű gerincének, ez a hazai rendészet kialakulásának mérföldköveit, történetét, legnevesebb képviselőit és a főbb rendészeti szerveket ismerteti. Felsorolja továbbá a korszak legjelentősebb rendészeti témájú szakirodalmát, amely a jelen rendésztudósainak is hasznos ismereteket adhat. Bemutatja a rendészet korabeli ágait, így például a tűz- és határrendészetet, az útlevelrendészetet stb.

Elgondolkodtató, hogy bár a rendésztudományt akkoriban nem tekintették önálló tudománynak, de 1903-ban egy kisebb méretű, majd 1909-ben terjedelmesebb formátumú rendőrségi lexikon látott napvilágot, amely a legfontosabb rendészeti kifejezéseket tartalmazta. A két művet *Rédey Miklós* és *Laky Imre* alkotta meg, akik a korszak legjelesebb rendészeti tudósai és egyben gyakorlati alkalmazói is voltak. (Hasonló volumenű kiadvány várhatóan csak 2018 végére készül el, *Rendésztudományi Szaklexikon* címmel.) Külön alfejezetben kapott helyet *Concha Győző* jog- és közigazgatás-tudós munkásságának bemutatása, akinek életműve nélkül bizonyára nem beszélhetnénk a mai értelemben vett rendésztudományról. A fejezet a „hosszú XIX. század” végéig, az első világháború befejezésének dátumáig tárgyalja a hazai rendészet fejlődését.

A *negyedik fejezet* a XX. század hazai rendészetét mutatja be, a történelem által „diktált” megosztásban. Megismerhetjük a két világháború közötti, majd a második világháború rendészetét, annak főbb ismérveit, végül a világháború utáni időszak rendészetét.

A XX. század elején igazi fénykorát élte a hazai rendésztudomány, számos európai szintű jogtudós, közigazgatási és rendészeti szakember alkotott és dolgozott a felsőoktatásban, bíróságokon, a közigazgatásban (például a már említett *Laky Imre*, továbbá *Dorning Henrik*, *Tomcsányi Móric*, *Magyary Zoltán*, *Rédey Miklós* stb.). A kor pezsgő életét mi sem jelzi jobban, mint hogy egy relatíve rövid idő alatt mai szemmel nézve is számos, rendkívül nívós rendészeti témájú folyóirat jelent meg hazánkban. Ezenkívül sor kerülhetett a rendészeti tisztviselők (fogalmazók, felügyelők, detektívek és altisztek) szaktanfolyamainak megszervezésére, ezzel kezdetét vette a hazai rendőrtiszt- és altisztképzés. A második világháború után ez a pezsgő szellemi élet sajnos halkabb lett, majd gyakorlatilag megszűnt. Az újabb lendületet a rendésztudomány számára a rendszerváltozás hozta meg.

Egy könyv szakmai színvonalát jelzi, hogy ki az, aki a „nevét adta hozzá”, vagyis ki lektorálta. Jelen kiadvány esetében már a lektor neve is garancia: *Boda József* aktív éveit a rendészet és a tudomány területén töltötte el.

KÖNYVISMERTETÉS

Sallai Jánosnak hála, most már rendelkezésre állnak a „dédszülők” képei, de persze egy fényképalbum sohasem lehet teljes. Kutakodni kell még a múltban, hogy minél több régi fénykép kerüljön be a rendészettudomány albumába, és a jelen fényképészeinek is tüsténkedniük kell, hogy minél több fényképet készítsenek, legyen majd mit kutatniuk a jövő tudománytörténeteinek.

Készítette: Mátyás Szabolcs